

EMRAH KAYA, TERÖRİZMLE MÜCADELEDE MÜZAKERE YÖNTEMİ ETA – LTTE – PKK – FARC, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK, ANKARA 2022, 516 S.*

Emrah Kaya, Negotiation Method in the Fight Against Terrorism ETA - LTTE - PKK - FARC, Nobel Publishing, Ankara 2022, 516 pgs.

*Zeki Talustan GÜLTEN***

Emrah Kaya tarafından kaleme alınan “Terörizmle Mücadelede Müzakere Yöntemi ETA-LTTE-PKK-FARC” isimli kitap; “Giriş” bölümü, “Güvenlik, Terör ve Terörizm” başlıklı birinci bölüm, “Çatışma Çözümü ve Müzakere Yöntemi” başlıklı ikinci bölüm, “Müzakere Yöntemi ve Terör Örgütleri” başlıklı üçüncü bölüm ve “Sonuç” bölümüyle birlikte toplam beş bölümden oluşmaktadır. Nobel Akademik Yayıncılık tarafından 2022 yılında basılan eser toplamda 516 sayfadan oluşmaktadır.

Kitap, terörizmle mücadelede müzakere yöntemini Bask Yurdu ve Özgürlük/Eukasdi Ta Askasatasuna (ETA), Tamil Ealem Kurtuluş Kaplanları/Movimiento Armado Quintin Lame (LTTE), Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri/Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC) ve Kürdistan İşçi Partisi/Partiya Karkeren Kürdistan (PKK) örgütleri üzerinden incelenmiştir.

Kitabın giriş bölümü, terörizm kavramının geniş bir tanımıyla başlamıştır. Bu noktada terörizmin siviller üzerinde korku tesis etme ve bu korku vesilesiyle devletin sahip olduğu unsurları yıpratma düşüncesiyle gayrimeşru bir biçimde şiddet kullanılarak planlı ve sürekli bir saldırı biçimi

* **Geliş Tarihi:** 05.05.2023

Kabul Tarihi: 25.05.2023

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, e-posta:talustann@gmail.com, ORCID:0000-0001-5818-8331.

EMRAH KAYA, TERÖRİZMLE MÜCADELEDE MÜZAKERE YÖNTEMİ ETA – LTTE – PKK – FARC, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK, ANKARA 2022, 516 S.

olduğu söylenmiştir. Ardından terörizmle mücadele denilince akla ilk olarak askeri kuvvet kullanımının geldiği; ancak günümüzde terör unsurlarıyla müzakere ve görüşme gibi yöntemlerin de git gide önem kazandığından bahsedilmiştir. Daha sonra terör saldırıları ve teröre karşı verilen mücadelenin içerisinde şiddeti barındıran düşük yoğunluklu bir çatışma türü olduğu ve taraflarının da eşit aktörler olmadıkları vurgulanmıştır.

Bu kapsamda müzakereye yönelik üç farklı yaklaşımın dikkat çektiği vurgulanmıştır. Bunlardan ilki, müzakere yönteminin tercih edilmesinin devletleri zayıf göstereceği kanaatidir ve bu müzakere karşıtı bir tutum oluşturmaktadır. İkincisi, müzakerelerin şiddeti ve çatışmayı bitirdiği düşüncesidir ve bu da müzakere yöntemlerini destekleyici bir tutum oluşmasını sağlamaktadır. Sonuncusu ise müzakere yönteminin şiddeti ve tehdidi uzaklaştırdığı ancak dikkatli olunması gereken bir süreç olduğu yaklaşımıdır. Fakat üçüncü kanaatte sistematik bir yöntem geliştirilmemiştir. Öte yandan kitapta da müzakere yöntemi dört ana aşama şeklinde incelenmiştir. Bunlar; ön görüşmeler, müzakere, anlaşma ve barış inşasıdır.

Çalışmanın önemi kısmında, terörizmin uzun zamandır çalışıldığı; ancak bu çalışmaların temel olarak 1960'lı yıllardan sonra sistematik bir yapı kazanarak yoğunlaşmaya başladığı ve 2000'li yıllarla birlikte de önem kazanmaya başladığı söylenmiştir. Çalışmanın amacının da terörizmle mücadelede müzakere yönteminin nasıl kullanılacağına dair literatürde yer alan önemli bir boşluğun doldurulması olduğu aktarılmıştır.

Çalışmanın araştırma yöntemi kısmında ise çalışmanın kapsamının terörizmle mücadele ve müzakere yöntemi olduğu söylenmiştir. Zira müzakerenin bir yöntem olarak gündeme gelmesi ve buna dair sistematik bir yol haritası çizilmesinde çatışma ve barış çalışmalarını içeren kaynakların önemli bir referans oluşturduğu aktarılmıştır. Çalışmanın

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

birbiriyle farklı bu iki disiplini bir araya getirdiği ve bu disiplinlerin arasındaki köprülerin temel kavramlar, özellikler ve teorilerle kurulmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Terörizm ve örnekler konusunda tarihsel süreçlerin dikkate alındığı, verilen örneklerde tarihsel gelişmelerin incelendiği ve örneklerin analizlerinin zaman çizelgesi yöntemi kullanılarak oluşturulduğu söylenmiştir. Söz konusu yöntem kullanılarak tarafların benimsedikleri tutumların, sorunlara yaklaşımlarının incelendiği ve bu nedenle de veri tarama yönteminin tercih edildiği vurgulanmıştır.

Çalışmanın cevaplamaya çalıştığı ana araştırma soruları olarak da “Müzakere yöntemi, terörizmle mücadelede bir araç olarak kullanılabilir mi?” ve “Terörizmle mücadelede müzakereler için nasıl bir çerçeve belirlenebilir?” seçilmiştir. Çalışmanın temel olarak bu sorulara cevap aradığı belirtilmiştir. Bunların yanı sıra ETA, FARC, LTTe ve PKK örnekleri üzerinden cevaplandırılmaya çalışılacak farklı alt sorular da vardır.

Çalışmasının sınırlılığı konusundaysa terörizm ve çatışma çözümü kavramlarının birçok farklı alanla ilişkisi bulunan ve geniş disiplinler oldukları belirtilmiş ve çalışmanın bu noktada müzakere yöntemine odaklanmış olması vurgulanmıştır. Çünkü konunun derinlemesine ele alınmış olmasına rağmen çalışmanın terörizmle mücadelede müzakere yöntemine odaklandığı, dolayısıyla bunun da çalışmanın sınırlılığını oluşturduğu söylenmiştir.

Çalışmanın yapısı noktasında, söz konusu çalışmanın üç ana bölümden oluştuğu, bunlardan ilkinde güvenlik, terör, terörizm, terörizmde mücadelede araçlar ve mücadelenin başarı kriterleri çerçevesinde bir inceleme yapıldığı söylenmiş, ikinci ana bölümde müzakere yönteminin derinlemesine masaya yatırıldığı ve konuyla ilgili temel kavramların açıklanmaya çalışıldığı belirtilmiş, üçüncü ve son ana bölümde de daha önce müzakere yönteminin kullanıldığı ETA, FARC, LTTe ve PKK örnekleri üzerinden bir inceleme yapıldığının altı çizilmiştir.

EMRAH KAYA, TERÖRİZMLE MÜCADELEDE MÜZAKERE YÖNTEMİ ETA – LTTE – PKK – FARC, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK, ANKARA 2022, 516 S.

Kitap, “Güvenlik, Terör ve Terörizm” başlıklı birinci bölümünde ilk olarak terörün ve terörizmin 21. yüzyılın dünyasında gerek bireylerin gerek toplumların gerekse de ülkelerle uluslararası sistemin güvenliği açısından tehdit oluşturan en önemli etkenlerden biri olduğu söylenmiştir. Ardından güvenlik kavramının detaylı incelemesine yer verilmiştir. Nitekim burada da “güvenlik” kavramının dünyada yaşamın ilk ortaya çıktığı zamana kadar geri götürülebileceği vurgulanmıştır. Güvenlik kavramının aslında insanların hayatıyla ilgili bütün alanları etkilediği ve bilhassa 1990’lı yıllardan sonra hemen hemen tüm sektörler için kullanılabilir hale geldiğinin altı çizilmiştir, ardından objektif güvenlik ile subjektif güvenliğin farklarına değinilmiştir.

Daha sonrasında güvenliğin tarihi derinlemesine ele alınmış ve bu noktada devletin ortaya çıkış süreci incelenmiştir. Ardından güvenlik yaklaşımları incelenmiş; söz konusu yaklaşımlar, “Klasik/Geleneksel Güvenlik” ile “Yeni Güvenlik” şeklinde ikiye ayrılmıştır.

Bu kapsamda güvenliğin tarihinin genel olarak bir istikrara sahip olduğu; ancak 1990’lı yıllarda değişimlerin meydana gelmeye başladığı ve 2001 senesinin ardından bir geri dönüşün yaşandığı belirtilmiştir. Bu noktada geri dönüşle belirtilenin aslında “Klasik/Geleneksel Güvenlik” olduğu söylenmiştir. Bu dönemlerde de devleti küresel sistemin başat aktörü olarak kabul eden realizmin ve idealizmin etkili olduğu vurgulanmıştır. “Yeni Güvenlik” yaklaşımının da “Klasik/Geleneksel Güvenlik” yaklaşımının eleştirilmiş ve yeni bir kapsam edinmiş hali olduğunun altı çizilmiştir.

Tüm bunların ardından terörün tarihi modern dönem öncesi ve modern dönem şeklinde ikiye ayrılmıştır. Bu noktada terörün güvenlikle doğrudan ilişkili bir tehdit kaynağı olduğu ve kelimenin temelinde korkunun yayılması amaçlandığı için aslında söz konusu kavramın ilk çağlara kadar dayandırılabilmesi belirtilmiştir. Daha sonrasında ise dünyayı modern terörizmle tanıştıran şeyin Fransız Devrimi olduğunun altı çizilmiştir. Kitap ilerleyen kısımda terörizm çeşitlerini ulusal terörizm ve uluslararası terörizm olarak ikiye ayırmıştır.

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Bu çerçevede ulusal terörizmin iç/yerel ve devlet terörizmi olarak da kendi içerisinde ikiye ayrıldığı, uluslararası terörizmin de bir devletten daha fazla devleti alakadar edecek şekilde uluslararası, devlet desteğiyle vuku bulan ve küresel boyuta evrilen şekilde üçe ayrıldığı aktarılmıştır.

Terör örgütlerinin ideolojileri ve amaçları da radikal sol örgütler, radikal sağ örgütler, radikal dini/fundamentalist örgütler ve radikal etnik-ayrılıkçı örgütler olarak dörde ayrılmıştır. Ardından terörizmle mücadele araçlarını derinlemesine inceleyen kitap, bu bağlamda mücadele araçları olarak sosyoekonomik araçlar, ceza adalet sistemi, istihbarat, askeri kuvvet kullanımı, diplomasi ve yapay zekayı gündemine almıştır.

Terörizmle mücadele başarı kriterleri olaraksa terörizmin temelinde sona erdirilebilecek bir tehdit olmadığı ve terörizmle mücadelenin başarısının ölçülmesi zor bir konu olduğu vurgusu yapılmıştır. Nitekim bu kapsamda kitap, literatürdeki terörizmle mücadelenin başarılı olma kriterlerini tartışmıştır.

Kitap daha sonrasında “Çatışma Çözümü ve Müzakere Yöntemi” başlıklı ikinci bölümüne, ilk olarak literatürdeki temel kavramların tartışılmasıyla başlamıştır. Bu bölümde “Çatışma ve Şiddet”, “Uzlaşma ve Barış”, “Çatışma Yönetimi”, “Çatışma Önleme”, “Çatışma Çözümü”, “Çatışma Dönüştürme”, “Barışı Koruma”, “Barış Yapma”, “Barış İnşası” ve “Arabuluculuk” kavramları derinlemesine ele alınmış ve bu kavramlara dair literatürdeki tanımlara yer verilmiştir.

Ardından çatışma analizine dair teorilerin üzerinde durulmuştur. Nitekim bu teoriler “Temel İnsan İhtiyaçları Teorisi”, “Sosyal Kimlik Yaklaşımları” ve “Olgunluk Teorisi” olarak üçe ayrılmıştır. Bu noktada ilk olarak temel insan ihtiyaçları teorisinin insanların ihtiyaçlarına yanıt verebilmek için şiddete başvurduğunu savunduğundan ve söz konusu teorisinin kökeninin ilk çağlara kadar dayandırılabilceğinden bahsedilmiştir. Sosyal kimlik yaklaşımlarındaysa sosyal kimliğin temelinde üç ana özelliği

EMRAH KAYA, TERÖRİZMLE MÜCADELEDE MÜZAKERE YÖNTEMİ ETA – LTTE – PKK – FARC, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK, ANKARA 2022, 516 S.

barındırdığı belirtilmiştir. Nitekim ilk olarak sosyal kimliğin ilişkisel bir terim olduğu, ikinci olarak bu kimliğin başkalarıyla paylaşıldığı üçüncü olarak sosyal kimliğin bireyler ile sosyal dünya arasında bir bağ kurduğu ve birey ile toplum arasındaki bağda da önemli bir rol oynadığı söylenmiştir.

Kitapta devam eden kısımda terörizmle mücadelede sistematik müzakere yöntemi üzerinde durulmuş ve bu kısımda masaya yatırılacak olan konuların çatışmadan işbirliğine dönüşü sağlamak şeklinde okunabileceği vurgulanmıştır. Bu çerçevede “ön görüşme”, “müzakere”, “anlaşma” ve “barış inşası” kavramları incelenmiştir.

Nitekim ön görüşmenin, müzakere sürecinin ilk aşaması olduğu ve bunun da bir anda gerçekleşemediği, öncelikle taraflar arasında bir ilk temasın olması gerektiği belirtilmiştir. Ardından, müzakere yönteminin de en az iki farklı aktörün yer aldığı ve aralarında kazan-kazan ilişkisinin olduğu bir görüşme biçimi olduğunun altı çizilmiştir. Daha sonrasında anlaşmanın iki taraf arasında şiddeti durdurma amaçlı olarak kabul edilen bir belge olduğu söylenmiştir. Barış inşasında ise anlaşmanın imzalanmasının ardından dahi maddi, manevi, sosyal ve yapısal birçok problemin devam ettiği ve bunların barış inşası sürecinde ortaya çıkabileceği aktarılmıştır.

Ardından kitap, “Müzakere Yöntemi ve Terör Örgütleri” başlıklı üçüncü bölümüyle devam etmiştir. burada ilk olarak ETA hakkında genel bilgiler aktarılmış sonrasında ETA terörünün tarihi ve İspanya'nın mücadele araçlarına değinilmiş, müzakere yöntemi, ön görüşmeler ve ön görüşmelerin ardından yaşananlar ve ETA'nın dağılması incelenmiştir. Ardından LTTE hakkında genel bilgiler verilmiş, LTTE terörünün tarihi ve Sri Lanka'nın mücadele araçları incelenmiş, müzakere yöntemi, ön görüşmeler

ULUSLARARASI KRİZ VE SİYASET ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

ve görüşmelerin ardından yaşananlarla LTTE'nin sonu masaya yatırılmıştır. Bir sonraki örgüt olan PKK'da da aynı yöntem izlenmiş ve ilk olarak genel bilgiler verilmiş, tarihi ve Türkiye'nin mücadele araçları incelenmiş ardından da müzakere yöntemi, ön görüşmeler ve görüşmelerin ardından çatışma ortamına dönüş ele alınmıştır.

Son örgüt olan FARC'da da farklı bir yöntem tercih edilmemiş, öncelikle genel bilgiler verilmiş, sonrasında tarihi ve Kolombiya'nın mücadele araçları vurgulanmış en son olarak da ön görüşme, müzakere, anlaşma ve barış inşası çalışılmıştır. Bölümün son kısmındaysa tüm bu örnekler üzerinden yapılan genel bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Kitapta, son bölüm olan Sonuç bölümünde tüm terimler, kavramlar ve bölümler üzerinden genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bölümün son kısmındaysa genel olarak ve maddeler halinde ETA, LTTE, PKK ve FARC örneklerinin tekrar üzerinden geçilmiştir.